

Изази сваког
четвртка у недељу

***

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3-20
на по године К 1-80
на четврт. год. К —80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтеније.

***

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

И последњи „велеиздајници“ на слободи.

У понедељак 11. априла око подне пуштени су из истражног затвора Валеријан и Адам Прибићевић.

До задњег часа отезао је државни одветник Акурти са њиховим пуштањем на слободу, изговарајући се да то не може учинити, док не буде именован нови државни надодветник. Онда тек да ће се решити, хоће ли се парница обнављати или ће се све обуставити.

Најпосле је бранитељ д-р Хинковић поднео молбу Банском Столу, да браћу Прибићевиће пусти на слободу до коначног завршетка парнице уз кауцију. И тако је учињено, пошто је положена кауција од 12.000 К за обојицу скупа.

Двадесет тешких месеци притискивала је као нека мора груди сваког доброг Србина. Шта смо зато време мука и телесних и душевних поднели; колико пута нам и јед и туга, и беснило за то време раздираху груди; колико пута се у тих двадесет месеци у српским домовима уздахнуло или зубима шкринало; шта пута се песнице сискаваху и лица грчише — ко би то изборјао!

Али ми смо умели обуздати и јарост своју, и савладати бол свој. Нисмо се дали занети ни од беснила ни од туге. Ми смо издржали све, као људи и Срби, ми смо показали својим пријатељима шта можемо и умемо. Зато смо учврстили стара пријатељства, а стекли сијасет нових. Јер, ко ваља, ко се не да, ко је човек и јунак, тај лако пријатеља нађе. Тај неће морати просјачећи тражити пријатеље по свету. Они ће га сами у његову дому тражити и бити поносни и дични на таква пријатеља. А непријатељима показали смо, да нам је кост од челика, мишица од тврдог жељеза, а срце соколово. И верујте, браћо, неће скоро наши душмани добити воље, да нам дирају у образ наш српски, да се титрају с нама као мачка с мишевима, и газе по нама ваљда као по меком блату. Присео им је овај покушај. А не вели бабадава Србин: Жежен кашу хлади. Верујте да ће у будуће добро промозгати, пре него што насрну на нас.

Били смо отромили, задремали и успавали се. Ове невоље, што их задње две године претурисмо преко главе, биле су за нас као прва муња и гром у омари, што зрак прочишћују, као нека електрична струја, што, струјећи кроз омлитављело тело, оживљује га и подмлађује. Нас су поднешене невоље тргле из дремежа, освежиле, подмладиле и очврсле. А што је главно, оне су нас у велико збратиле широм васцелог Српства.

Готово да и нисмо знали ништа до то, да се свађамо, цепамо, кољемо, и намерно тражимо разлоге за међусобна трвења. Али задње невоље окупише нас и збише све у један табор, осим врло малог броја несвесних и заражених. Једва једаред нашло се нешто, што је пажњу свију Срба сврнуло на себе, што је све заболело, што је све у срце дирнуло, у свију изазвало гњев, жељу за осветом, а да она буде јача и жешћа, жељу за братским заједничким радом и слогом.

Зато ми не жалимо и никад нећемо пожалити, што смо морали оволико претрпети. Јер трпљење је ватра кроз коју пролази надо, да буде још чвршће и згодније за сваки рад. Трпљење убија и ломи само кукавице, а људи прави излазе из њега још поноситије дигнуте главе и чела.

Слава и дика српском племену, што је показало, да уме претрпети много и много, а да не клоне, него да изађе из трпљења још отпорније и снажније. Јер ко уме претрпети толико, његова је будућност осигурана. а.

Банија се буди.

Онај јужни дио загребачке жупаније, што задире као клин у Босну, а састављају га ко-таревци дворски, ко-стајнички, петрињски, гли-нски и вргомоски, зове се Банија. Обично свако хвали љепоту краја свога, али Банији и сваки странац мора признати љепоту њену, зато се и зове „питома Банија“. Лијепе шуме, не пре-висока брда, ливаде, воћњаци, обиље малих ри-јека и потока, лугови и гајеви, множина врло плодних долина — то све чини, да Банија за-служује име лијепог и питомог краја.

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

Банија је као Богом створена за напредно сточарство, воћарство и виноградарство. Она може, ако се земља људски обрађује, уродити и са доста жита, да исхрани све своје становнике, па да га се и прода на страну. Али, опет, више је створена за сточарство, воћарство и виноградарство. Јер, има у њој пространих брдовитих крајева, гдје је земља преслаба за жита и гдје се зато не исплаћује сијање усјева толико, да буде главно занимање човјеку ратару. Али ливада, каквих има Банија, нема много, и ријетко се гдје може боље узгајати стока добра као у Банији. Па има крајева, гдје је ратар већ почео одгајати бољу врсту стоке, и пођу ли у раду око уваћања боље пасмине крупне и ситне стоке и власти на руку ратару, сточарство ће у Банији процвјетати и постати извор лијепих прихода нашим ратарима.

Дабогме, да ратар мора мало и слушати од напреднијих људи и читати, како се поступа с ливадама, да носе више сијена и отаве, како се праве вјештачке ливаде, како се тимари стока код напредних људи ратара, па с временом да се баци и на оснивање мљекарских задруга, кад уведе бољу пасмину говеда.

А како би воћарство могло напредовати, то види свако, ко има очи, и завирио је макар на трен у Банију. Само што наш ратар држи да воћци не треба његе као ни дивљем глогу; што не пази на избор добрих врста воћа; што не умије оно воћа бољег, које има, спаковати, нити послати у свијет да се прода; нарочито што не оплемењује и не милује шљиве и не ствара задруга за прераду шљиве у ракију, пекмез, суву шљиву, како то раде србијански сељаци, који сваке године просјечно продаду саме суве шљиве за 12 милиона динара.

Но има једна грана ратарства, која је до сад била посве запуштена код бановачких ратара, осим оних близу града Петриње. То је виноградарство. А виноградарство би, да је среће, морало управо цвјетати и још више него цвјетати у Банији, тако је она погодна за ову грану привредну. Али, од кад је почела харати пероноспора, а негдје и филоксера, ратари су посве забаталили виноградарство. Нису они ни помислили на риголисање, на сађење друге врсте лозе, на прскање против пероноспоре. „Тако је било и за цара Соломуна, па је болест сама од себе прешла. Пријећи ће и ова“ — говорили су ратари, кад би их ко стао корити због немара.

И тако су виногради, и што их је прије било, посве пропали, и једно врело богатог прихода за ратара посве засушило.

Али, и у том у задње дане настаје промјена на боље. Како чујем, у вргомоском котару почели су ратари на више страна, а осо-

бито у селу Перни, радити на подизању нових винограда. У Перни је први учитељ „велеиздајник“ Милош Боројевић дао потицај за ово. Сада опет учитељ Пајо Радојчевић у овој паметној ствари води ратаре. Био сам с неким ратарима, који не могу да га се доста нахвале ради овог. Чујемо да се и у парохији попа „велеиздајника“ Николе Милића почиње радити на овом, у котару писаровинском.

Главно је да се отпочело. За ратара је најбоља школа очевидни примјер, пракса. Пред неколико година Ђуро Јовановић, ратар „велеиздајник“, увео је први гвоздени плуг. Сад их има у оном крају већ сијасет. Тако ће бити и с виноградима.

Ми позивамо ову сеоску господу у Банији, нека иду ратарима на руку у овом и нека му предњаче. Дужност би била и „Савеза Српских Земљорадничких Задуга“ да обрати особиту пажњу на ово. Обратио би се и на власти. Али наше власти учили су до сад, да само глобе ратаре, а не да му ма у чему добру и напредну иду на руку.

Добро би било, кад би неки ратари из Баније преко својих земљорадничких задруга и Савеза послали одраслију дјецу, дјечаке од својих 16 година доље у Фрушку гору, у Сријем, да се код фрушкогорских виноградарских практично поуче, како се поступа с виноградима и вином. Ово би била боља школа од ма какве праве школе. Дјечаки би за двије године много научили и постали прави учитељи народни у свом крају.

Лијепа је Банија, али је заостао био српски ратар у њој. Сад се то мијења, сваки дан уноси нешто ново и напредно у живот Срба Бановаца. Банија се буди и ми се надамо, да неће требати дуго, па да се Банија, што се тиче напретка, примакне напредним српским крајевима.

Бановац.

Русија.

Најстарија прошлост Руса.

Живот руског народа у она најстарија, давна времена није нам познат, као ни живот других народа. Јер тада су људи били на ниском степену, слични животињама. Такви богме нису знали писати ни записивати, шта се догађа код њих, па да то ми сад знамо читајући.

Али, и у оно доба, неколико стотина година само прије Христова рођења, па до деветог вијека послје Христова рођења, мало нам је шта познато о Русима, док о другим народима, који су тада живјели у јужној и западној Европи, знамо много. Јер ни у то доба још Руси, као ни други Словени, нису имали својих

учених људи, да нам опишу живот руски у то вријеме. А учени људи друге народности: Грци, Римљани, па позније Арапи и Нијемци нису могли продријети до далеких крајева словенских, да нам потпуно опишу њихове прилике.

Но ипак су ти људи туђинци нешто записали у својим дјелима о Русима. Нешто се знаде из руске народне пјесме. Нешто се у руском народу предавало усмено с кољена на кољено. Отац говорио сину, син свом сину и тако даље. У позније доба су писмени људи пописали та народна предања.

Но много се тога сазнало помоћу науке о старинама народним. Учени људи дошли су на то да копају гдје су негда били старински градови, старинска гробља. Ту би нашли много ствари, предмета, којима се народ служио и по њима су могли просудити, колико је тада народ био напредан.

Стари погански Словени имали су обичај, да са мртацем закопају у гроб и његово оружје, опрему сву, коња, коњску опрему, посуђе с јелима (јер су вјеровали да ће му то јело требати на оном свијету), алат његов. Ако у таквом гробу нађемо с покојником, рецимо, срп или какву другу алатлику пољску, онда знамо да је народ био већ напредан, обрађивао је земљу. На посудама су обично биле слике из народног живота, и на њима видимо онда изглед људи, њихову одјећу, обичаје. Ако су кости опаљене, то значи да су тада мртаце спаљивали, а не цијеле сахрањивали. Уз војника је цијела војничка опрема, па по њој можемо просудити, како им је војска била оружана.

У неким гробовима нађено је све оруђе од камена: сјекире, ножеви, чекићи и т. д. Из тога се види да су људи сахрањени у таквим гробовима живјели у прадавна времена, више од хиљаду година прије Христа, кад још људи нису знали у тим крајевима ни за бронзу, а камо ли жељезо.

И тако се из свега тога скупа може некако саставити слика о најстаријим временима у животу руског народа.

Из свега тога знамо, да руски народ до шестог вијека послје рођења Христова није живио у садањој Русији. У њој су на југу живјели до трећег вијека прије Христа Скити, народ који се није бавио ратарством, него ловом и сточарством и живио зато на колима увијек, селећи се вјечито с једног мјеста на друго.

Око 300 година прије Христова рођења народ који се звао Сармати покори Ските и загосподари у садањој јужној Русији. Послије Христова рођења лутала су по њој разна пле-

мена пастирска и ловачка, која се сељакама непрестано, као што су Хуни, Авари, Бугари, Алани и т. д.

У сјеверним крајевима садање Русије господарила су разна чудска и финска племена.

Руси су дотле становали у крајевима испод планина Карпата, које дијеле Угарску од Галиције, и даље према југу и сјеверу у истом правцу. Живјели су, дакле, у садањој Галицији и југоистично и сјеверно од ње. С њима су тада живјели у тим крајевима и други Словени, па и ми Срби. Руси се тада још нису звали Руси, него је свако племе имало своје име, а ово заједничко име добили су касније много, у деветом вијеку.

Тек у шестом и седмом вијеку по Христу, између година 500 до 700 стали су се Словени кретати са тих старих мјеста и разишли се у крајеве у којима сада живе.

Руси су кренули на исток. Пред њима су биле бескрајне равнице, покривене шумама непролазним, силним ријекама, језерима и блатима. Нису Руси кренули уједаред сви, па за годину двије заузели сву садању европску Русију. Они су се помицали споро, породица за породицом, род за родом и племе за племеном. Истом у деветом вијеку заузели су они ваљада половицу садање европске Русије и на том је остало вијековима, док се нису узели у шеснаестом вијеку селити даље и даље, покрили сву садању Русију Европску, прекорачили преко планине Урала у Азију и Сибирију, коју још ни до сад нису населили. И сад још Руси у читавим непрегледним јатима, као облаци големим, сваке године грну из Европе у Сибирију, гдје као из земље ничу нова села и градови. Сваке године исели се тамо већ близу милион душа.

У оно старо вријеме изгледала је садања европска Русија као непроходна шума, пуна воде и блата. Све да се хтјело, није се тада могло брзо ићи напријед.

О жетви.

На убогом пољу мога завичаја
Не чује се пјесма весела и жетве,
Само шум жалосни робиње Неретве
Хладан вјетар носи преко пуста краја.

Овој земљи Господ среће дао није,
Притиско је јадом и чемером дугим;
Док се сунце рађа племенима другим,
Нас невоља таре и проклетство бије.

¹⁾ Неретва је ријека у Херцеговини.

Колико смо пута, сред јада и туге,
С напорима силним тражили слободе?!
Али заман море наше крви оде —
Јадна земљо моја, ми смо и сад слуге.

Гдје су наше муке? Гдје су наше жртве?
Зар не чује нико, све јаче и јаче,
Крв наших отаца, како му то плаче
И како се тресу оне кости мртве?

Тешко нама! Ено, туђин се весели
И сва блага наша отима и хара,
И Бог му помаже и њиме се стара
А наш црни сељак црна хљеба жели.

На убогу пољу свога завичаја
Он не пјева пјесму весела и жетве,
Само шум жалосни робиње Неретве
Хладан вјетар носи преко пуста краја.

Алекса Шаптић.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“. Послали су нам претплату и прилоге ови пријатељи „Срп. Кола“: Божић Симо из Чобић Поља у Босни 6 К 40 ф.; Теодор Срђеновић из Медара 9 К 60 ф.; парох Влаховић из В. Зденаца 5 К 20 ф.; Јефто Ковачевић из Ораховице 12 К 80 ф.; Српска црквена опћина у В. Барни 32 К; Илија Јакшић из Српских Моравица 6 К 40 ф.; Опћинско поглаварство у Крњаку 9 К 60 ф.; Д-р Глиша Стојшић адв. кандидат из Панчева 20 К; Милан Пољанац учитељ из Н. Топоља 11 К 20 ф.; Драгић Миљковић из Н. Кршља 11 К 20 ф.; Српска Штедионица у Петрову Селу 50 К; Мића Миљковић из Ивањског Бока 14 К 40 ф.; Љубомир Јовановић из Моловина 8 К 60 ф.; Никола Затезало 5 К; Милица Затезало из Моловина 2 К; Миле Дивић 3 К; Раде Вишњић 10 К; Ђуро Вранић 5 К; Н. Н. 5 К; Светозар Бусић 10 К; Стево Врлинић 5 К; Симо Карапанца 5 К, из Г. Дубрава сви; Емил Бунаревић из Ст. Пављана 6 К 40 ф.; Драгомир Шумоња учитељ из Тушиловића 32 К; Коста Мајкић из Бање Луке 5 К 77 ф.; Јово Вучинић из Ком. Моравица 6 К 40 ф.; Петар Орлић из Петрова Села Личког 73 К 60 ф.; Јово Миљковић из Куљана 19 К 20 ф.; Ђуро Јовановић „велеиздајник“, ратар из Бовића 6 К 40 ф. (по пети пут); Јован Бадрић учитељ из Мајских Пољана 12 К 10 ф. (по трећи пут); Пајо Пишчевић учитељ из Турчевић Поља 6 К 40 ф.; Андрија Јакоповић учитељ из Миклушеваца 6 К 40 ф.; Никола Орешчанин учитељ из Батровца 22 К 40 ф.; Илија Р. Дракулић из Корјенице 22 К 40 ф.; Радивој М. Опсеница из Шврачкова Села 41 К 60 ф.; Аксентије Бановчанин из Голубинаца 9 К 60 ф.

Дјеца за „Српско Коло“. Даница Рајчевић, Михаило Ракић и Емил Пуховић, школска дјеца из парохије Српска Капела код Бјеловара, молила су своје родитеље, да се претплате на „Српско Коло“, кад су видјела лист у других ратара. Родитељи су и учинили по њиховој жељи.

Евала младој Српчади! Кад се већ наша дјеца почињу бринути за народне ствари српске, онда ће добро бити. Кад одрасту, биће та дјеца мало другачија у сваком српском послу него ми, који смо људи, па ипак многи од нас неће да пораде о напретку српске ствари.

Наннадни избори за земаљски сабор. Од када је изабран садањи сабор, упразнила су се нека мјеста посланичка. Неки су посланици умрли, неки су опет изабрани на више мјеста, па су сад захвалили на сувишним мјестима.

Тако ће идућих дана бити обављени поновни избори и то у Вараждину и Госпићу дне 18. априла, у Новској дне 20. априла, а у Огулину и Земуну дне 26. априла.

Према споразуму што га је склопила коалиција с баном Томашићем, кандидираће у свима упражњеним котарима присташе бивше народне странке, који су за Раухове владе били уз народ против Рауха, као што је то био и бан Томашић. Коалиција ће их помоћи код избора.

У Земуну кандидираће подбан Левин пл. Чаврак, у Новској свеучилишни професор Јосип Шиловић, у Вараждину свеучилишни професор Јулије Рорауер, у Огулину трговац сисачки Никола пл. Шипуш, а у Госпићу свеучилишни професор Кришковић.

Сви чланови српске самосталне странке дужни су гласати за ове људе. Јер, као што бан са своје стране испуњава све тачке споразума, тако морамо и ми са своје стране, ако хоћемо да се зовемо људима од ријечи.

Скупштина Српске Самосталне Странке. Дне 20. априла у 4 сата по подне биће у Загребу одржана скупштина С. С. С. ради споразума о изборима за српско-народно црквени сабор.

На скупштину су позвани преко новина: 1. Чланови Централног Одбора с. с. с.; 2. Народни заступници с. с. с.; 3. Предсједници и чланови извршних одбора с. с. с.; 4. Изасланици конференција с. с. с. (у срезовима гдје нису устројени до сад извршни одбори треба да се састану чланови странке у конференције и изаберу изасланика за скупштину).

Избори изборника за српски народно-црквени сабор. У владичанству горњо-карловачком биће обављени избори изборника у црквеним скупштинама, који ће бирати посланике за наш народно-црквени сабор у Карловцима, дне 4. априла по старом или 17. априла по новом.

Нека наши пријатељи пазе да за изборнике буду изабрани чврсти самосталци.

Избор посланика за народно-црквени сабор у горњо-карловачком владичанству биће 26. априла по старом или 9. маја по новом.

Избори за народно-црквени сабор. До сад су самосталци поставили ове кандидате за изборе у народно-црквени сабор: у котару костајничком д-ра Богдана Стојановића народног заступника; у првом и другом бјеловарском новинаре и заступнике народне: Јову Бањанина и Буду Будисављевића; у првом и другом слуњском: народне заступнике Светозара Прибићевића уредника „Србобрана“, Васу Муачевића великог посједника и Валеријана Прибићевића професора богословије; у првом плашчанском директора српске гимназије у Карловцима Раду Врховца и Валеријана Прибићевића; у митровачком д-ра Душана Поповића народног заступника; у новоградишком д-ра Срђана Будисављевића познатог бранитеља наших „велеиздајника“ и капелана Дану Подунавца „велеиздајника“; у Сремским Карловцима д-ра Лазу Поповића лијечника.

Жалосни Срби. У Сомбору, у Бачкој, основали су Мађари Кошутовци своје политичко друштво (клуб). У одбор тога друштва ушли су и жалосни Срби: Марко Павловић, свештеник, и Стеван Стратимировић, свештеник и катихета на српској женској преперандији, и Милорад Веселиновић.

Зашто „Застава“ не удари ватреним речима против ових изрода српских? Шта би Јаша рекао, да који Србин свештеник из Хрватске ступи у одбор каквог франковачког друштва политичког? Онда би надао дреку, како је томе крив Светозар Прибићевић.

Како сме катихета српске женске преперандије, којој је радикалски Школски Савет врховна власт, примати одборништво једног мађарског политичког друштва? Шта би на ово рекао покојни Светозар Милетић, да је жив?

Зар је Јаша својим пријатељством с Кошутовцима само то постигао, да његови људи ступају у кошутовачка политичка друштва?

Једна срамота. У Сомбору је управитељ српске автономне мушке и женске преперандије (школа за учитеље и учитељице) Божидар Борђошки, угледан члан радикалне странке, један од њезиних вођа.

Па помислите, какву срамоту и стид тај човек навлачи на српски образ. Тај управитељ и професор српских школа шаље своју кћерку у мађарску вишу девојачку школу сомборску, а не у српску!

Да једноставни ратар шаље своје дете у мађарску школу поред српске, ми би га морали

најоштрије осудити. А шта тек да кажемо за једног интелегентног човека, и то још равнатеља и професора српских преперандија?

А шта би било, да сви Срби стану слати децу у мађарске школе? Ко ме би онда велики радикал Божа Борђошки био професор и равнатељ?

Питамо Јашу Томића, како то сме бити и хоће ли он овог изрода српског избацити из своје странке и поучити га, да он не може бити професор и равнатељ српских учитељских школа, док овако ради. Какви ће то бити српски учитељи, којима је овакав човек професор и равнатељ!

Свој своме, али не српски, него радикалски. За помоћ црквама целе патријаршије наше, која има преко милион и сто хиљада душа, одредио је радикални Саборски Одбор 6000 К. Али за саму цркву у Вршцу, где је радикалски владика Змејановић, одређена је потпора од 60.000 К. Дакле десет пута више него за све цркве наше патријаршије, а двапут више него за све српске школе у патријаршији.

Воли радикал радикалу, само што не воли радикал Србину. У том је зачкољица.

Српске штедише. 1895. године имали су Срби ове државе у српским новчаним заводима уложеног новца само 14 милиона круна, 1904. године имали су га већ 95 мил. круна, а године 1908. било га је чак 150 милиона круна. Сад га, можемо поуздано рећи, има већ 200 мил. круна! Дакле, за петнаест година имају Срби готово 15 пута више уложеног новца. То је један велики напредак.

Но није то све. На жалост, има још Срба, који уштеђени новац не улажу у српске новчане заводе, него у туђе: јеврејске (жидовске), мађарске, њемачке. Кад би се сав српски новац скупио у српске новчане заводе, како би и требало, било би тога новца још много више. Па, како су Срби у задње доба почели у свему напредовати, можемо се надати, да ће се то ускоро и догодити, да неће бити Србина, који ће својом уштеђевином помагати српске противнике!

Добротвор српских свештеника. Никола Вујатовић парох у Вуковју, у Славонији, предао је пакрачкој конзисторији своју опоруку (тестамента), у којој оставља 20.000 К за мировински фонд свештеника пакрачког владичанства. Живео!

Словенски владари између себе. Много има држава на свету, много народа и језика. Владари и министри не могу знати све те језике. Зато је изабран француски језик, да њиме међу се разне државе, владари и министри опће, пишу и говоре. Стога се вели француском језику, да је дипломатски језик, то јест језик,

којим дипломате, политичари разних држава међу се пишу и говоре.

Али, кад је био бугарски и српски краљ у Петрограду код руског цара, они нису држали здравица на француском језику. Српски и бугарски краљ говорили су српски и бугарски, а руски цар руски. Томе се свет чудило.

Зашто су они то учинили? Зато да покажу, како владари словенских држава не држе један другог за туђинца, него за брата Словена, па онда и говоре један с другим својим словенским језицима, а не туђим француским језиком. Тако је то протумачио и полуслужбени лист руске владе, који се зове руски: „Новоје Времја“, или српски: „Ново Време“.

Разуме се, да је ово обвеселило све Словене, па и нас Србе. Јер словенски народи одавна су почели држати један другог за брата, и сад то ево чине и владари словенски, који су се пре туђили народним жељама.

Отимање за пријатељство Русије. Непријатељи Словена били су прогласили после руско-јапанског рата, да је Русија за увек изгубила сваку важност међу државама и да јој је близу пропаст.

Није прошло него две године, а већ се стадоше отимати моћне државе за пријатељство Русије. Прва Енглеска приближила се Русији и склопила с њом пријатељство. За њом ето Италије. После анексије Босне и Херцеговине затегле се жице између наше државе и Русије. Али наша држава је прва покушала, да дође до пријатељских одношаја с Русијом, и пре кратког времена то се и догодило. Новине у нашој држави почеле су писати, како ће и наш наследник престола Франц Фердинанд поћи у Петроград у походу руском цару. Но до тог још није дошло.

Међутим руског цара посетише бугарски и српски краљ. А сад новине јављају, како ће бивши турски велики везир Хилми паша стићи у Петроград по политичком послу. У исто време јавља се под сигурно, да ће у Петроград стићи и јапански министар спољашњих послова гроф Комура важним политичким пословима. Јер између Русије и Јапана има неких неспоразума, па Јапан хоће да се ти неспоразуми мирно изгледе.

Само још неколико година мирног живота Русији, па ће се свет још више отимати за њено пријатељство.

Повраћена јавност српској препарандији. Ми Срби имамо у Славонији, у Пакрацу, своју српску препарандију (учитељску школу). Прије Рауха имала је та школа право јавности. То јест, онај ко је свршио ту школу, имао је право да добије учитељско мјесто и на државним пучким школама.

Раух је хтио уништити ову школу, па јој је одузео право јавности. Зато, јер да је тобоже ова школа „расадник великосрпске пропаганде“. Да је тако остало, школа би пропала, јер ђаци не би хтјели ићи на ту препарандију, кад немају права бити државни учитељи.

Ријешењем од 26. марта ове године опет је влада повратила овој српској препарандији право јавности, одузето од Рауха.

У истој наредби влада даје допуштење пакрачкој црквеној општини, да оснује „српску аутономну нижу пучку школу“, како се вели од ријечи до ријечи у тој наредби.

Ево се и по овоме види, је ли српска самостална странка урадила добро, што је подметнула ногу Рауху. Да је остао радикалски пријан Раух, нигда српска препарандија не би ускрела.

Радикалски слом у Карловцима. У Сремским Карловцима имали су радикали већину у градском заступству. Код избора, који су обављени пре десетак дана, победила је српско-хрватска коалиција радикале сасвим и избацила их из градског заступства. Радикали љоснуше ето у својој кули, где су фондови и толики чиновници радикалски и други људи зависни од радикала.

Народ прогледа и одбацује опсенаре радикалске.

3—4 стална места. Млађи Срби учитељи, који су радили успешно већ у српским земљорадничким задругама имаду првенство.

Ко на та места рефлектира, нека *одмах* своју понуду поднесе на *Савез Српских Земљорадничких Задруга у Загребу*. 1195

Затрше нас школе.

„Није шала у једној опћини издржавати 3—4 школе. Кад би пустили на вољу учитељима, они би потрошили читави опћински прорачун само на школе. А камо онда за друго што? Јок, за школе нема новаца, а ако учитељима што треба, нека сами купе!“

Тако ето умују и свом жестином изговарају те ријечи нека господа, која се праве народним пријатељима, и да се покажу, како они бајаги мудро и штедљиво располажу с опћинским новцем.

Ако ту господоу из ближега упознате, видећете, да су то фарисеји, претваралице, којима поред све штедње на школама и учитељима *намет у опћини расте, а њихово се приватно господарство и стање упадно множи и развија*.

Освједочићете се, да тако говоре само она господа, која на стотину разних начина неправедно и нечовјечно закидају свој народ,

а да му замажу очи, онда ударају по школама и учитељима, — као и онај лопов, који нешто зграби, па први почне викати, држите лопова, само да на њега нико не посумња.

Припазите, браћо ратари, на ту господу, и пропитајте се — да дознате, ако не знате, како су се та господа држала у ово двије године, док је пијани Раух пунио тамнице са онима Србима, који су увијек с народом држали и за њега радили. Па ако се освједочите, да су и они држали уз Рауха, и брзојавно поздрављали његовог подбана Чуваја, онда ћете и сами знати, зашто тако раде и зашто говоре народу, да му пријети затор и пропаст од његових школа.

С таквом господом треба обрачунати, јер нијесу достојна, да их народ за њихово издајство плаћа из својих крвавих жуљева.

Не вјерујте никому, школе вас не затиру него оне још повећавају ваш приход.

Чим више трошите на школе тим ћете мање давати на болнице, жандаре, судове, криминалне (кривичне) истраге, сигурносне страже итд. итд., а више имати изучених трговаца, обртника или занатлија, свештеника и учитеља, који ће касније радећи сваки свој посао, онај новац, који је за њихову наобразбу утрошен, десетоструко више повратити свом народу — својој општини.

Запамтите, ако које мјесто нешто више троши на своје школе, онда не затиру тим свој народ, него шта више, оно тим још повећава приход своје општине. П. С. П.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство;

задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда снабдјева се сирочад одјећом и путним трошком, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

КОРЕНИЦА.

Па у Кореници на сред тржишта и неђељног сајма, продаје се новосаграђена једнокатна кућа са балконом, по најновијем стилу саграђена, за сваку трговину прикладна, у којој г. Вујо Д. Опсеница свој трговачки посао води.

Ко овакову кућу, а на најбољем мјесту у Кореници жели купити, нека се обрати на

Дану пл. Будисављевића-Србенду

пошта Кореница (Лика).

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонотол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

Лековито варошко

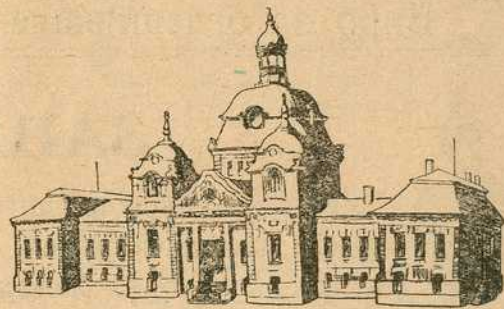
АРТЕСКО КУПАТИЛО

Фрање Ракоцаја пут. - У **НОВОМ САДУ**. - Телефон бр. 264.

Отворено преко целе године.

Надалеко припознато, те хиљадама похваљено као лековито купатило, с најјачом садржином једне лековите воде, која је по исказу првака хемичара, потпунија него садржина јада у купатилу Динику.

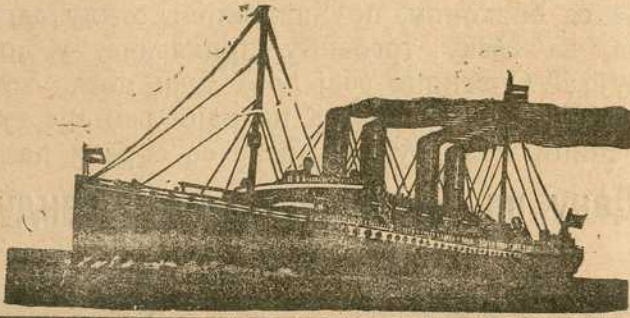
Најлековитија сумпорна вода за лечење Ишиаса, хроничне реуме, костобоље и севодине, женске болести и т. д.

Сваковрсна лечења ладног купања. Угљене киселине, фаиго, блатне и сумпоровите купке. Електрична купања. Сваковрсне лековите и вибрационе масаже. Радиогенова лечења са пићем и купањем. Сулчана, ваздушна и у песку купања. Раскошно парно купатило. Дивна дворана за читање, за одмарање, одлично уређена гостиона са елегантним гостинским собама и добром кујном. Возња аутомобилом до купатила и натраг у варош. Сталан купалишни лекар. Комбиниране јефтине цене за купке. Диван ценовник се на захтев шаље бесплатно и франко.

УПРАВА КУПАТИЛА.

БРЕМЕН = АМЕРИКА

Од кр. земаљске владе уз јамчевину од 50.000 Круна повлаштена пословница за одпрему путника сељачког и радничког staleжа из Загреба преко Бремена у Америку, Азију, Африку и Аустралију.

СЈЕВЕРО-ЊЕМАЧКИ ЛОЈД
ЗАГРЕБ прије **Ф. МИСЛЕР**

Петрињска улица 85.

775

Чудо од Буквара!

Господине! Ти си нас сиромаше са твојим Букваром без по муке научио да читамо и пишемо од св. Николе до Три Јерарха. Фала ти.

Никола и Лазар Анђелковић, бозације.

Чим узме овај Буквар у руке било младо, било старо, одмах уме и да чита и да пише. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура, тај га одмах добија са плаћеном поштарином. *Ultia, Temesmege.*

Љубомир Јовановић

821 1 - 20

школски управитељ и учитељ.

МОКРЕЊЕ

у кревету приписује се често несташности, док је ова мана заправо посљедица ослабљене затворне мишице мјехура. Препоручује се потражити од Institut Sanitas, Velburg P 319. Bayern бесплатну упуту о лијечењу. Добу и спол особе, која од тога трпи мора се назначити. 680

ПРОДАЈЕ СЕ.

Кућа са зградама, виноградом, ливадам, ораницом и пашњаком скупа 52 јутра за продати. Цијена 40.000 круна.

Кућа са зградама, воћњаком, ливадам, растовом шумом, скупа 145 јутара за продати. Цијена 32.000 круна.

Кућа са зградама, подкућницом, виноградом и шумом, скупа 47 јутара за продати. Цијена 29.600 круна.

Поближе упуте уз прилог марке за одговор даје:

1096

Стево Алавања, Вировитица (Славонија).

Оглашујте у „Врпском Колу“.

Биро за оглашивање П. Крстоношића у Новом Саду.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ

којекаквим збубаним опасачима за килу кад је **лечнички доказано**, да вам моји чувени потпасачи за килу сигурну помоћ могу пружити, тако да сте безбрижни и дању и ноћу. Хиљаду захвалница од оних, који се помогли, стоје свакоме на увид.

Даље препоручујем све потребне справе за лечнике, бабице, хроне и с конштаком. За болеснике све справе. Разашиле се под највећом тајном. — Иштите ценовник бадава и франко.

АУГУСТ ЦИГЛЕР у Новом Саду (Ujvidék)

преко од Централног Кредитног Завода I./K.

4106

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА